

॥महान्यासः ॥

॥पश्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पश्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्॥

ओङ्कारमत्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः।
कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः॥१॥

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो तु इष्वे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वं बाहुभ्यांमुत ते नमः॥ या तु इषुः शिवतंमा शिवं बुभूवं ते धनुः। शिवा शरव्यां या तव तयां नो रुद्र मृडय॥

(EAST)

कं खं गं घं डं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गरुद्राय नमः।

महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम्।
महापापहरं वन्दे मकाराय नमो नमः॥२॥

अपैतु मृत्युरमृतं न आग्नैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पर्णं वनस्पतेरिवाभिनः शीयता य
रयिः स च तात्रः शाचीपतिः।

(SOUTH)

चं छं जं झं जं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गरुद्राय नमः।

शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम्।
शिवमेकं परं वन्दे शिकाराय नमो नमः॥३॥

ॐ। निधनपतये नमः। निधनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वलिङ्गाय नमः।
हिरण्याय नमः। हिरण्यलिङ्गाय नमः। सुवर्णाय नमः। सुवर्णलिङ्गाय नमः। दिव्याय नमः।
दिव्यलिङ्गाय नमः। भवाय नमः। भवलिङ्गाय नमः। शर्वाय नमः। शर्वलिङ्गाय नमः।
शिवाय नमः। शिवलिङ्गाय नमः। ज्वलाय नमः। ज्वललिङ्गाय नमः। आत्माय नमः।
आत्मलिङ्गाय नमः। परमाय नमः। परमलिङ्गाय नमः। एतथ्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं
स्थापयति पाणिमत्रं पवित्रम्।

(WEST)

टं ठं डं ढं णं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम्।
वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः॥४॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशाषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गरुद्राय नमः।

यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम्।
यल्लिङ्गं पूजयेन्नित्यं यकाराय नमो नमः॥५॥

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फं बं भं मं। यरलवशाषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।

॥ पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम् ॥

तत्पुरुषाय विद्वहै महादेवाय धीमहि।
तत्रौ रुद्रः प्रचोदयात्॥

संवर्ताग्नि-तटित्रदीप-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणं
गम्भीरध्वनि-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम्।
अर्धेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकं
वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः॥
ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।
सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

कालाप्रभ्रमराङ्गन-द्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गक्षणं
कर्णोद्भासित-भेगिमस्तकमणि-प्रोद्भित्रदंष्ट्राङ्गुरम्।
सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरं
वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चार्थर्वनादोदयम्॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (SOUTH)

सूद्योजातं प्रपद्यामि सूद्योजातायै वै नमो नमः।
भूवे भूवे नाति भवे भवस्व माम्। भुवोद्भवाय नमः॥

प्रालेयाचलमिन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभं
भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् ।

विष्णु-ब्रह्म-मरुदणाचितपदं ऋग्वेदनादोदयं
वन्देऽहं सकलं कलङ्करहितं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम्॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गमुखाय नमः। (WEST)

वामदेवाय नमौ ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमौ रुद्राय नमः कालाय
नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः
सर्वभूतदमनाय नमौ मनोन्मनाय नमः॥

गौरं कुङ्गमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलं
भ्रूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम्।
स्निग्धं बिम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतं
वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्रं हरस्योत्तरम्॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गमुखाय नमः। (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो मैं अस्तु
सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं पद्मिंशतत्वाधिकं
तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरमिति ध्येयं सदा योगिभिः।
ओङ्कारादि समस्तमन्नजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परं
वन्दे पञ्चमीश्वरस्य वदनं खव्यापि तेजोमयम्॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः। (UPWARDS)

॥केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः ॥

या ते रुद्र शि॒वा तनूरघो॒रा ऽपाँपका॒शीनी।
तया॑ नस्तु॒नुवा॑ शन्तं॒मया॑ गिरि॒शन्ताभिचाँकशीहि॥
शिखायै नमः॥ (TUFT)

अस्मिन् मंहृत्यर्णवै॒ञ्जरिक्षे भवा अधि॑।
तेषा॑ सहस्रयोजु॒नेऽवृधन्वा॑नि तन्मसि॥
शिरसे नमः॥ (TOP OF HEAD)

सहस्राणि॑ सहस्रशो ये रुद्रा अधि॑ भूम्याम्।
तेषा॑ सहस्रयोजु॒नेऽवृधन्वा॑नि तन्मसि॥
ललाटाय नमः॥ (FOREHEAD)

हुः॒सः शुचिपद्वसुरन्तरिक्षसद्घोता॑ वेदिषदतिथिदुरोण॑सता।
नृपद्वरसद्वृत्तसद्ब्यौमृसद्भा॑ गोजा॑ क्रृत्या॑ अंद्रिजा॑ क्रृतं बृहत्॥
भ्रुवोर्मध्याय नमः॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

ऋ॑म्बकं यजामहे सुगृन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव॑ बन्धनाम्भृत्योर्मुक्षीय॑ माऽमृतात्॥
नेत्राभ्यां नमः॥ (EYES)

नमः सुत्याय॑ च पथ्याय॑ च नमः काट्याय॑ च नीप्याय॑ च नमः सूद्याय॑ च सरस्याय॑ च
नमौ नाद्याय॑ च वैशन्ताय॑ च।

कर्णाभ्यां नमः॥ (EARS)

मा नस्तो॒के तनये॒ मा नु॒ आयुषि॒ मा नो॒ गोषु॒ मा नो॒ अश्वेषु॒ रीरिषः।
वीराम्मा॑ नो॒ रुद्र भामि॒तोऽवृधीरहुविष्वन्तो॒ नमंसा॑ विधेम ते॥

नासिकायै¹ नमः॥ (NOSE)

अ॒वृतत्य॑ धनुस्त्व॑ सहस्राक्ष॑ शतैषुधे॥
निशीर्य॑ शल्यानां॑ मुखां॑ शि॒वो नः॑ सुमनां॑ भव।
मुखाय नमः॥ (FACE)

¹नासिकाभ्यां

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठः शर्वा अधः, क्षमाचुराः।

तेषां सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसिः॥

कण्ठाय नमः॥ (NECK)

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठ दिवं रुद्रा उपश्रिताः।

तेषां सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसिः॥

उपकण्ठाय नमः॥ (LOWER NECK)

नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णवै।

उभाभ्यांमुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने॥

बाहुभ्यां नमः॥ (SHOULDERS)

या तै हृतिर्मद्गुष्टम् हस्ते बूभूवं ते धनुः।

तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयैक्षमया परिबुज॥

उपबाहुभ्यां नमः॥ (ELBOW TO WRIST)

परिं णो रुद्रस्यं हृतिर्वृणकु परिं त्वेषस्यं दुर्मुतिरघायोः।

अवं स्थिरा मधवंद्यस्तनुष्व मीड्स्तोकाय तनयाय मृडय॥

मणिबन्धाभ्यां नमः॥ (WRISTS)

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सूकावन्तो निषङ्गिणः।

तेषां सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसिः॥

हस्ताभ्यां नमः॥ (HANDS)

सुद्योजातं प्रपद्यामि सुद्योजाताय वै नमो नमः।

भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भुवोद्भवाय नमः॥

अङ्गुष्ठाभ्यां नमः॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो

बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥

तर्जनीभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS)

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरतरेभ्यः।

केशादिपादान्तं (प्रथमो) न्यासः

सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

मध्यमाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)

तत्पुरुषाय विद्धहे महादेवाय धीमहि।

तन्मो रुद्रः प्रचोदयात्॥

अनामिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानं ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मै अस्तु सदाशिवोम्॥

कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS)

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतयेऽम्बिकापतय उमापतये पशुपतये नमो नमः॥

करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ (RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT AND BACK)

नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यः॥

हृदयाय नमः॥ (HEART)

नमो गुणेभ्यो गुणपतिभ्यश्च वो नमः॥

पृष्ठाय नमः॥ (BACK)

नमस्तक्षेभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमः॥

कक्षाभ्यां नमः॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमः॥

पार्श्वाभ्यां नमः॥ (TRUNK)

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवां उता।

अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः॥

जठराय नमः॥ (STOMACH)

हिरण्यगर्भः समवर्तुताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकं आसीत्।

सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हुविषां विधेम॥

नाथ्यै नमः॥ (NAVEL)

मीदुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमना भव।

परमे वृक्ष आयुर्धं निधायु कृतिं वसान् आ चं र पिनाकं बिभ्रदा गंहि॥

कट्टै नमः॥ (WAIST)

ये भूतानामधिंपतयो विशिखासं कपर्दिनः।

तेषां सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसि॥

गुह्याय नमः॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)

ये अत्रैषु विविध्यन्ति पात्रैषु पिबतो जनान्।

तेषां सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसि॥

अण्डाभ्यां नमः॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शिरा जातवैदा अक्षरं परमं पदम्।

वैदानां शिरसि माता आयुष्मन्तं करोतु माम्॥

अपानाय नमः॥ (ANUS)

मा नौ मुहान्तमुत मा नौ अर्भकं मा नु उक्षन्तमुत मा ने उक्षितम्।

मा नौ वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तुनुवौ रुद्र रीरिषः॥

ऊरुभ्यां नमः॥ (THIGHS)

एष तै रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावुसेनं पुरो मूजवतोऽतीह्यवंततधन्वा पिनाकहस्तः

कृत्तिवासाः॥

जानुभ्यां नमः॥ (KNEES)

संसृष्टजिथ्सोमपा बाहुशश्यूर्धवन्वा प्रतिहिताभिरस्ता॥

बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहाऽमित्रां अपुबाधमानः॥

जङ्घाभ्यां नमः॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत्।

सर्वो ह्यैष रुद्रस्तस्मै रुद्रायु नमो अस्तु॥

गुल्फाभ्यां नमः॥ (ANKLES)

ये पथां पथिरक्षय ऐलवृदा यव्युधः।

तेषां सहस्रयोजुनेऽवृधन्वानि तन्मसि॥

पादाभ्यां नमः॥ (FEET)

पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः

अथ्यंवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्।

अहीङ्कशु सर्वाञ्जुभयु-स्सर्वाश्च यातुधान्यः॥

कवचाय हुम्॥ (CROSS HANDS ACROSS CHEST WITH TIPS OF FINGERS TOUCHING SHOULDERS)

नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतस्तेनाय च॥

उपकवचाय हुम्॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL)

नमो अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे।

अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरु नमः॥

नेत्रत्रयाय वौषट्॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERS ACROSS THE THREE EYES)

प्र मुश्च धन्वन्स्त्वमुभयोरार्लियोज्याम्।

याश्च ते हस्त इषवः परा ता भंगवो वप॥

अस्त्राय फट्॥ (SLAP INDEX AND MIDDLE FINGERS OF RIGHT HAND ON LEFT PALM)

य एतावन्तश्च भूयाऽसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिर।

तेषाऽसहस्रयोजनेऽधन्वानि तन्मसि॥

इति दिग्बन्धः॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)

॥मूर्धादिपादान्त दशाङ्गरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः ॥

ॐ मूर्ध्ने नमः। न नासिकाय² नमः। मो ललाटाय नमः। भं मुखाय नमः। गं कण्ठाय नमः। वं हृदयाय नमः। तें दक्षिणहस्ताय नमः। रुं वामहस्ताय नमः। द्रां नाभ्यै नमः। यं पादाभ्यां नमः।

॥पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः ॥

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।

भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भुवोऽवाय नमः॥

पादाभ्यां नमः॥

²नासिकाभ्यां

वामदेवायु नमो ज्येष्ठायु नमः श्रेष्ठायु नमो रुद्रायु नमः कालायु नमः कलंविकरणायु नमो
बलंविकरणायु नमो बलायु नमो बलप्रमथनायु नमः सर्वभूतदमनायु नमो मुनोन्मनायु
नमः॥

ऊरुभ्यां नमः॥

अंघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

हृदयाय नमः॥

तत्पुरुषाय विद्धहैं महादेवाय धीमहि।

तत्रो रुद्रः प्रचोदयात्॥

मुखाय नमः॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिंपतिर्ब्रह्मणोऽधिंपतिर्ब्रह्मां शिवो मैं अस्तु
सदाशिवोम्॥

हंस हंस मूर्ख नमः॥

॥हंसगायत्री॥

अस्य श्री-हंसगायत्री महामन्त्रस्य। अव्यक्त-परब्रह्म ऋषिः। अव्यक्त-गायत्री छन्दः।
परमहंसो देवता॥

हं सां बीजम्। हं साँ शक्तिः। हं सूं कीलकम्॥

परमहंस-प्रसाद-सिद्धर्थे जपे विनियोगः॥

हं सां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। हं साँ तर्जनीभ्यां नमः। हं सूं मध्यमाभ्यां नमः। हं सैं अनामिकाभ्यां
नमः। हं सौं कनिष्ठिकाभ्यां नमः। हं सः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। हं सां हृदयाय नमः।
हं सीं शिरसे स्वाहा। हं सूं शिखायै वषट्। हं सैं कवचाय हुम्। हं सौं नेत्रत्रयाय वौषट्।
हं सः अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोम् इति दिग्बन्धः॥

॥ध्यानम्॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम्।
पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम्॥

हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः॥
हंसु हंसायं विद्धहेऽपरमहंसायं धीमहि।
तत्रौ हंसः प्रचोदयात्॥

(एवं त्रिः)

हंस हंसेति यो ब्रूयाद्धंसो नाम सदाशिवः।
एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत्॥

॥दिक् सम्पुटन्यासः ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[ॐ] लं। त्रातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रः हवेहवे सुहवः शूरमिन्द्रम्।
हुवे नु शकं पुरुहूतमिन्द्रः स्वस्ति नौ मधवां धात्विन्द्रः॥

[ॐ] लं भूर्भुवः सुवः। इन्द्राय वज्रहस्ताय सुराधिपतय ऐरावतवाहनाय साङ्गाय सायुधाय
सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[इन्द्रः संरक्षतु॥]
॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[न] रं त्वत्रौ अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽवं यासिसीष्टाः।
यजिंष्टो वहिंतमः शोशुचानो विश्वा द्वेषाऽसि प्रमुमुग्यस्मत्॥

[न] रं भूर्भुवः सुवः। अग्ने शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतयेऽजवाहनाय साङ्गाय सायुधाय
सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।
आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[अग्निः संरक्षतु॥]
॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[माँ] हां सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षत्रे यम एति राजा॥

यस्मिन्नेनम् भूष्यपि श्वन्त देवाः। तदस्य चित्रं हृविषां यजाम॥

[मो] हं भूर्भुवः सुवः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः। दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[यमः संरक्षतु॥]

॥ ३ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[भं] ष। असुन्वन्तमयं जमानमिच्छ स्तेनस्येत्या तस्करस्यान्वेषि।

अन्यमस्मदिच्छु सा तं इत्या नमो देवि निरक्षते तुभ्यं मस्तु॥

[भं] षं भूर्भुवः सुवः। निरक्षतये खङ्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

निरक्षतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निरक्षतये नमः। निरक्षतिः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[निरक्षतिः संरक्षतु॥]

॥ ४ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[गं] वा। तत्त्वां यामि ब्रह्माणा वन्दमानस्तदा शास्ते यजमानो हृविर्भिः।

अहैङ्गमानो वरुणेह बोध्युरुशः सु मा नु आयुः प्रमोषीः॥

[गं] वं भूर्भुवः सुवः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[वरुणः संरक्षतु॥]

॥ ५ ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[वं] या। आ नो नियुद्धिः शतिर्णीभिरध्वरम्। सुहस्तिर्णीभिरुपयाहि यज्ञम्।

वायो अस्मिन् हृविषि मादयस्व। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥

[वं] यं भूर्भुवः सुवः। वायवे साङ्गुशध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने³ यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[वायुः संरक्षतु॥]

॥ ६ ॥

³नासिकयोः स्थाने

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[तेऽ] सं। वृयः सोम ब्रुते तवां। मनस्तुनूषु बिन्नतः।

प्रजावन्तो अशीमहि॥

[तेऽ] सं भूर्भुवः सुवः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[सोमः संरक्षतु॥]

॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[रुः] शां। (ऋक्) तमीशानुं जगत्स्तुस्थुषुस्पतिम्। धियं जिन्वमवसे हूमहे वृयम्।

पूषा नो यथा वेदसामसंद्वृधे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तयै॥

[रुः] शं भूर्भुवः सुवः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने शं ईशानाय नमः। ईशानः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[ईशानः संरक्षतु॥]

॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरहूतौ सुजोषाः।

यः शंसते स्तुवते धायि पञ्च इन्द्रज्येष्ठा अस्माँ अंवन्तु देवाः॥

[द्रां] खं भूर्भुवः सुवः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्ध्वस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो भवतु॥[ब्रह्मा संरक्षतु॥]

॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[यं] ह्रीं। स्योना पृथिवि भवाऽनृक्षुरा निवेशनी।

यच्छानुः शर्म सप्रथाः॥

[यं] ह्रीं भूर्भुवः सुवः। विष्णवे चक्रहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

अथोदिग्भागे पादयोः स्थाने ह्रीं विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥[विष्णुः संरक्षतु॥]

॥१०॥

॥ षोडशाङ्गरौद्रीकरणम् ॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च।

ॐ आं। विभूर्सि प्रवाहणो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ अं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ आं। वहिंसि हव्यवाहनो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ आं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ इं। श्वात्रोऽसि प्रचेता रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ इं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मूर्धिस्थाने रुद्राय नमः॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ईं। तुथोऽसि विश्ववेदा रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ ईं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ललाटस्थाने रुद्राय नमः॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ उं। उशिंगसि कवी रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ उं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नेत्रयोः⁴ स्थाने रुद्राय नमः॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

- ॐ ऊं। अङ्गौरिसि बभारी रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥
 ऊं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः॥६॥
- ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
 शिवाय च शिवतराय च॥
- ॐ ऋं। अवस्युरसि दुवस्वान् रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥
 ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः॥७॥
- ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
 शिवाय च शिवतराय च॥
- ॐ ऋं। शुन्ध्यूरसि मार्जलीयो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥
 ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कण्ठस्थाने रुद्राय नमः॥८॥
- ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
 शिवाय च शिवतराय च॥
- ॐ लं। सम्रांडसि कृशान् रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ लं
 [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः॥९॥
- ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
 शिवाय च शिवतराय च॥
- ॐ लं। परिषद्योऽसि पवमानो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥
 लं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। हृदयस्थाने रुद्राय नमः॥१०॥
- ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
 शिवाय च शिवतराय च॥
- ॐ एं। प्रतकांडसि नभस्वान् रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥ एं
 [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नाभिस्थाने रुद्राय नमः॥११॥
- ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
 शिवाय च शिवतराय च॥
- ॐ ऐं। असम्मृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माँज्ञे पिपृहि मा मा मा हिंसीः॥
 ऐं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कटिस्थाने रुद्राय नमः॥१२॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ॐ। क्रृतधार्माऽसि सुवर्ज्योती रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिःसीः॥ ॐ [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ऊरुस्थाने रुद्राय नमः॥१३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ औं। ब्रह्मज्योतिरसि सुवर्धमा रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिःसीः॥ औं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जानुस्थाने रुद्राय नमः॥१४॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अं। अजोऽस्येकपादौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिःसीः॥ अं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः॥१५॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अः। अहिरसि बुन्धियो रौद्रेणार्नीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा मा मा हिःसीः॥ अः [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। पादयोः स्थाने रुद्राय नमः॥१६॥

त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति।

ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शाकिनी-डाकिनी-सर्प-श्वापद-वृश्चिक-तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु। मां रक्षन्तु। यजमानं रक्षन्तु। सर्वान् महाजनान् रक्षन्तु॥

॥गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ् (चतुर्थो) न्यासः ॥

मनो ज्योतिर्ज्योतिर्माज्युं विच्छिन्नं यज्ञः समिमं देधातु।

या इष्टा उषसो निमृचंश्च ताः सन्दधामि हविषां घृतेन। गुह्याय नमः॥१॥

अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवाऽयुतीमुषासमैः।

यहा इंव प्रवयामुञ्जिहानाः प्रभानवः सिस्ते नाकमच्छं॥ नाभ्यै नमः॥२॥

अग्निर्मूर्धा दिवः कुकुत्पतिः पृथिव्या अयम्।

अपां रेतांसि जिन्वति॥ हृदयाय नमः॥३॥

मूर्धानं दिवो अंरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृताय जातमग्निम्।

कविः सुम्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥ कण्ठाय नमः॥४॥

मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्।

उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः॥ मुखाय नमः॥५॥

जातवेदा यदि वा पावकोऽसि। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि।

शं प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम्। ऊर्ज पुष्टि ददभ्यावंवृथस्व॥ शिरसे नमः॥६॥

॥ आत्मरक्षा ॥

(तैतिरीयब्राह्मणे अष्टक - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - ११)

ब्रह्मात्मन्वदसृजत। तदकामयत। समात्मना पद्येयेति।

आत्मन्नात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै दशमः हृतः प्रत्यशृणोत्। स दशहृतोऽभवत्। दशहृतो है वै नामैषः। तं वा एतं दशहृतः सन्तम्। दशहृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै सप्तमः हृतः प्रत्यशृणोत्। स सप्तहृतोऽभवत्। सप्तहृतो है वै नामैषः। तं वा एतः सप्तहृतः सन्तम्। सप्तहृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै षष्ठ॑ वृत्तः प्रत्यशृणोत्। स षष्ठ॑हृतोऽभवत्। षष्ठ॑हृतो है वै नामैषः। तं वा एतः षष्ठ॑हृतः सन्तम्। षष्ठ॑हृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै पञ्चमः हृतः प्रत्यशृणोत्। स पञ्चहृतोऽभवत्। पञ्चहृतो है वै नामैषः। तं वा एतं पञ्चहृतः सन्तम्। पञ्चहृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मनात्मनित्यामन्त्रयत। तस्मै चतुर्थं हृतः प्रत्येषु शृणोत्। स चतुर्हूतोऽभवत्। चतुर्हूतो हृते वै नामैषः। तं वा एतं चतुर्हूतं सन्तम्। चतुर्हृतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

तमंब्रवीत्। त्वं वै मे नेदिष्ठ॑ हृतः प्रत्येषीषः। त्वयैनानाख्यातारः इति। तस्मान्त्र हैनांश्चतुर्हूतारः इत्याचक्षते। तस्माच्छुश्रूषः पुत्राणां हृद्यतमः। नेदिष्ठो हृद्यतमः। नेदिष्ठो ब्रह्मणो भवति। य एवं वेदाः।

आत्मने नमः॥

॥ शिवसङ्कल्पः ॥

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतम् मृतेन सर्वम्।
येन युज्ञायते सुप्रहोता तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१॥

येन कर्माणि प्रचरन्ति धीरा यतो वाचा मनसा चारु यन्ति। यथसुमित्रमनुसंयन्ति
प्राणिनस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२॥

येन कर्माण्युपसो मनीषिणो यज्ञे कृष्णन्ति विदधेषु धीराः। यदपूर्वं युक्षमन्तः प्रजानां
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३॥

यत्प्रज्ञानमृत चेतो धृतिंश्च यज्ञोतिरन्तरमृतं प्रजासु। यस्मान्त्र क्रृते किं च न कर्म
क्रियते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥४॥

सुषारथिरश्वानिव यन्मनुष्यान्नेनीयतेऽभीशुभिर्वाजिनं इव। हृतप्रतिष्ठं यदंजिरं जविष्ठं तन्मे
मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥५॥

यस्मिन्चुः साम् यजूःषि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाराः। यस्मिंश्चित्तं सर्वमोत्तं
प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥६॥

यदत्र पृष्ठं त्रिशतं सुवीरं युज्ञस्य गुह्यं नवनावमाय्यम्। दशं पञ्च त्रिःशतं यत्परं च
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥७॥

यज्ञाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुप्रस्य तथैवैति। दूरङ्गमं ज्योतिषं ज्योतिरेकं तन्मे मनः

शिवसंकल्पमस्तु॥८॥

येनेदं विश्वं जगतो ब्रह्मव् ये देवापि महूतो जातवेदाः। तदेवाग्निस्तमसो ज्योतिरेकं तन्मे
मनः शिवसंकल्पमस्तु॥९॥

येन द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशंश्च। येनेदं जगद्व्याप्तं प्रजानां तन्मे
मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१०॥

ये मनो हृदयं ये च देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यरश्मिः। ते श्रोत्रे चक्षुषी सुश्वरन्तं तन्मे
मनः शिवसंकल्पमस्तु॥११॥

अचिन्त्यं चाप्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तपरं च यत्।
सूक्ष्माऽसूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१२॥

एकां च दश शतं च सुहस्रं चायुतं च
नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तश्च परार्धश्च तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु॥१३॥

ये पञ्च पुश्चादश शतः सुहस्रमयुतं न्यर्बुदं च। ते अग्निचित्येष्टकास्तः शरीरं तन्मे मनः
शिवसंकल्पमस्तु॥१४॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्। यस्य योनिं परिपश्यन्ति
धीरास्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१५॥

यस्येदं धीराः पुनर्निं कवयोऽब्रह्माणमेतं त्वा वृणत इन्दूम्। स्थावरं जड़मं घौराकाशं
तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१६॥

परात्परतरं चैव यत्पराचैव यत्परम्।
यत्परात्परतो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१७॥

परात्परतरो ब्रह्मा तत्परात्परतो हरिः।
तत्परात्परतोऽधीशस्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१८॥

या वैदादिषु गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरी।
ऋग्यजुः सामाथर्वेश्वरं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥१९॥

यो वै देवं मंहादेवं प्रणवं परमेश्वरम्।
यः सर्वे सर्ववेदैश्च तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२०॥

प्रयतः प्रणवोङ्कारं प्रणवं पुरुषोत्तमम्।
ओङ्कारं प्रणवात्मानं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२१॥

योऽसौ सर्वेषु वेदेषु पठ्यते ह्यज्ञ इश्वरः।
अकायो निर्गुणो ह्यात्मा तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२२॥

गोभिर्जूष्टं धनेन ह्यायुषा च बलेन च।
प्रजया पशुभिः पुष्कराक्षं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२३॥

कैलासशिखरे रम्ये शङ्करस्य शिवालये।
देवतास्तत्र मोदन्ते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२४॥

विश्वतंशक्तुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतंस्पात्। सं बाहुभ्यां नमति
सम्पत्तैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव एकस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२५॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव बन्धनामृत्योमृक्षीय माऽमृतात्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२६॥

चतुरो वेदानधीयीत सर्वशास्त्रमयं विदुः।
इतिहासपुराणानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२७॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न
उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा
नेस्तुनुवो रुद्र रीरिषस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२८॥

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो
अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीरहविष्मन्तो नमसा विधेम ते तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु॥२९॥

ऋतः सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्।
ऊर्ध्वरीतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो

नमस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३०॥

कदुद्रायु प्रचेतसे मीदुष्टमायु तव्यसे।

वो चेम् शान्तम् हुदे। सर्वो हैष रुद्रस्तस्मै रुद्रायु नमो अस्तु तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु॥३१॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसौमतः सुरुचौ वेन आवः।

सबुधियो उपमा अस्य विष्ठः सतश्च योनिमसंतश्च
विवस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३२॥

यः प्राणतो निमिषुतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव।
य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय

हृविषां विधेम् तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३३॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं यस्य देवाः।
यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय
हृविषां विधेम् तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३४॥

यो रुद्रो अग्नो यो अफ्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽविवेश तस्मै रुद्रायु नमो
अस्तु तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३५॥

गन्धद्वारां दुराधरूषां नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीँ सर्वभूतानां
तामिहोपंहये श्रियं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३६॥

य इदः शिवसङ्कल्पः सुदा ध्यायन्ति ब्राह्मणाः।
ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥

हृदयाय नमः॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

ॐ सुहस्रशीर्षा पुरुषः। सुहस्राक्षः सुहस्रपात्। स भूमि विश्वतो वृत्वा। अत्यंतिष्ठदशाङ्गुलम्॥ पुरुष एवेद॑ सर्वम्। यद्बूतं यच्च भव्यम्। उतामृतत्वस्येशानः। यदन्नैनातिरोहति॥ एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायाऽश्च पूरुषः।

पादौऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादधूर्व उदैत्पुरुषः। पादौऽस्येहाऽभवात्पुन् ततो विश्वद्विक्रामत्। साशनानशने अभिः॥ तस्माद्विराङ्गजायत। विराजो अधि पूरुषः। स जातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्विमिथौ पुरः॥

यत्पुरुषेण हृविषां। देवा यज्ञमतन्वत। वसन्तो अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इधमः शरद्धुविः॥ सप्तास्याऽसन्परिधयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अबैधन्पुरुष पुशुम्॥ तं यज्ञं बुरहिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमग्रतः।

तेन देवा अयंजन्त। साध्या क्रषयश्च ये॥ तस्माद्यज्ञाथसंर्वहुतः। सम्भृतं पृषदाज्यम्। पशूऽस्ताऽश्चके वायव्यान्। आरण्यान्नाम्याश्च ये॥ तस्माद्यज्ञाथसंर्वहुतः। क्रचः सामानि जज्ञिरे। छन्दाऽसि जज्ञिरे तस्मात्।

यज्ञुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चौभृयादतः। गावौ ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माद्विता अंजावयः॥ यत्पुरुषं व्यंदधुः। कुतिधा व्यंकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरु पादावच्येते॥ ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत। बाहू राजन्यः कृतः।

ऊरु तदस्य यद्वैश्यः। पञ्चाऽ शूद्रो अंजायत॥ चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रशाश्विश्वा। प्राणाद्वायुरजायत॥ नान्यां आसीदन्तरिक्षम्। शीर्षो द्यौः समर्वतत। पञ्चां भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकाऽ अंकल्पयन्॥

वेदाहमेतं पुरुषं मुहान्तम्। आदित्यवर्णं तमस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते॥ ध्रुता पुरस्ताद्यमुदाजुहरा। शुक्रः प्रविद्वान्त्रिदिशश्वतंसः। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयंनाय विद्यते॥ यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यांसन्। ते हु नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः॥ शिरसे स्वाहा॥

॥उत्तरनारायणम्॥

अऽद्यः सम्भूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य त्वष्टा विदधंद्रूपमैति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानुभूतिः॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानुभूतं इह भवति। नान्यः पन्थां विद्युतेयं नाय॥ प्रजापतिश्वरति गर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधा विजायते।

तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पुदमिच्छन्ति वेघसः॥ यो देवेभ्य आतपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं ब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्ने तदबूवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य देवा असन् वशे॥ हीश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ॥ अहोरात्रे पाश्चै। नक्षत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्॥ इष्टं मनिषाण। अमुं मनिषाण। सर्वं मनिषाण॥

शिखायै वषट्॥

॥अप्रतिरथम्॥

(तेजिरीयसहितायां काण्डः - ४/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - ४)

आशुः शिशानो वृषभो न युध्मो घनाघनः क्षोभंनश्चरणीनाम्। सङ्कल्पनोऽनिमिष एकवीरः शत ९ सेनां अजयत् साकमिन्द्रः। सङ्कल्पनेनानिमिषेण जिष्णुनां युत्कारेण दुश्यवनेन धृष्णुनां। तदिन्द्रेण जयत तथस्त्रहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा॥ स इषुहस्तैः सनिषङ्गिभिर्वशी सङ्कल्पेण स युध इन्द्रो गुणेन। सङ्कल्पैजिथसामुपा बाहुशश्यौर्धवंन्वा प्रतिहिताभिरस्ता॥ बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहाऽमित्राऽ अपबाधमानः। प्रभुञ्चसेनाः प्रमृणो युधा जयत्रुस्माकं मेधयविता रथानाम्। गोत्रभिदं गोविदं वज्रबाहुं जयत्तमज्जमं प्रमृणन्तमोजसा। इम ९ संजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रः सखायोऽनु स ९ रथध्वम्। बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः। अभिवीरो अभिसंत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित। अभि गोत्राणि सहस्रा गाहमानोऽदायो वीरः शतमन्युरिन्द्रः। दुश्यवनः पृतनाषाढयुध्योऽस्माकु ९ सेनां अवतु प्रयुध्मु। इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा

यज्ञः पूर एतु सोमः। देवसेनानामभिभञ्जीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रे। इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्ध उग्रम्। महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात्। अस्माकुमिन्दः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु। उद्ग्रहस्य मधवन्नायुधान्युत् सत्त्वनां मामकानां महासि। उद्वत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयतामेतु घोषः। उप प्रेत जयता नरः स्थिरा वः सन्तु बहवः। इन्द्रो वः शर्म यच्छत्वनाधृष्या यथाऽसंथा। अवसृष्ट परा पत् शरव्ये ब्रह्मसंशिता।

गच्छामित्रान् प्रविशु मैषां कं चनोच्छिष्ठः। मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः। यत्र बाणाः सम्पत्तन्ति कुमारा विशिखा इव। इन्द्रो नस्त्र वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥ कवचाय हम्॥

॥प्रतिपूरुषम् (सं०) ॥

(तैत्तिरीयसहिताया काण्डः - १/प्रश्नः - ८/अनुवाकः - ६)

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपत्येकमतिरिक्तं यावन्तो गृह्णाः स्मस्तेभ्यः कमकरं पशुनां शर्मासि शर्म यज्ञमानस्य शर्म मे यच्छैकं एव रुद्रो न द्वितीयाय तस्थ आखुस्ते रुद्र पशुस्तं जुषस्वैष तै रुद्र भागः सुह स्वस्त्राऽम्बिकया तं जुषस्व भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथो अस्मभ्य भेषजः सुभेषजं यथाऽसंति। सुं भेषाय मेष्वा अवांम्ब रुद्रमदिमृद्यवं देवं त्र्यम्बकम्। यथा नः श्रेयसः करद्यथा नो वस्यसः करद्यथा नः पशुमतः करद्यथा नो व्यवसाययात्। त्र्यम्बकं यजामहे सुग्रन्थिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ एष तै रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावसेन पुरो मूजवतोऽर्तीद्यवततधन्वा पिनांकहस्तः कृतिवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०) ॥

(तैतिरीयब्राह्मणे अष्टकः - १/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - १०)

प्रतिपूरुषमेकंकपालान्निर्वपति। जाता एव प्रजा रुद्रान्निर्वदयते। एकमतिरिक्तम् जननिष्पमाणा एव प्रजा रुद्रान्निर्वदयते। एकंकपाला भवन्ति। एकधैव रुद्रं निरवदयते। नाभिघारयति। यदभिघारयेत्। अन्तरवचारिण॑ रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेन यन्ति। तद्विरुद्धस्य भागधेयम्। इमां दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते। रुद्रो वा अपुशुकाया आहुत्यै नातिष्ठत। असौ तेऽपशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टि। तमस्मै पशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आखुस्ते पशुरिति ब्रूयात्। न ग्राम्यान् पशून् हिनस्ति। नारण्यान् चतुष्पृथे जुहोति। एष वा अग्नीनां पर्णशो नाम। अग्निवत्येव जुहोति। मध्यमेन पर्णेन जुहोति। सुगच्छेषा। अथो खलु। अन्तमेनैव होतव्यम्। अन्तत एव रुद्रं निरवदयते। एष तेऽरुद्र भागः सुह स्वस्त्राऽम्बिकयेत्याह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसां। तया वा एष हिनस्ति। य ए हिनस्ति। तयैवैन ए सुह शमयति। भेषजं गव इत्याह। यावन्त एव ग्राम्याः पशवः। तेभ्यो भेषजं करोति। अवाम्ब रुद्रमदिमहीत्याह। आशिषमेवैतामाशास्ते। त्र्यम्बकं यजामह इत्याह। मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतादिति वावैतदाह। उत्किरन्ति। भगस्य लीपसन्ते। मूर्ते कृत्वाऽऽसंजन्ति। यथा जनं यतेऽवसं करोति। तादृगेव तत्। एष तेऽरुद्र भाग इत्याह निरवत्यै। अप्रतीक्षमायन्ति। अपः परिषिञ्चति। रुद्रस्यान्तरहित्यै। प्र वा एतेस्मालोकाच्यवन्तो। ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति। आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति। इयं वा अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति। नेत्रत्रयाय वौषट्॥

॥ शतरुद्रीयम् (सं०) ॥

(तैतिरीयमहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - १४)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो मुहो दिवस्त्व॑ शर्दो मारुतं पृक्ष इशिषे। त्वं वातैररुणेर्यासि शङ्खस्त्वं पूषा विधुतः पासि नु त्मना। आ वो राजानमध्वरस्य रुद्र॑ होतार॑ सत्युयज॑ रोदस्योः। अग्निं पुरा तनयित्रोरुचित्ताद्विरण्यरुपमवसे कृणुध्वम्। अग्निरहोता नि षसदा-

यज्ञीयानुपस्थे मातुः सुरभावु लोके। युवा कविः पुरुनिष्ठ ऋतावा धर्ता कृष्णनामुत मध्यं
हृष्टः।

साध्वीमंकर्देवर्वातिं नो अद्य यज्ञस्य जिहामविदाम् गुह्याम्। स आयुराऽगाध्सुरभिर्वसानो
भद्रामंकर्देवहृतिं नो अद्य। अक्रन्ददग्निः स्तनयन्त्रिव द्यौः क्षामा रेरिहृद्वीरुधः समञ्जन्। सद्यो
जंज्ञानो वि हीमिष्ठो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः। त्वे वसूनि पुर्वणीक होतदौषा
वस्तोरेरिरे यज्ञियांसः।

क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन्थसः सौभंगानि दधिरे पांवके। तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम् विश्वाः
सुक्षितयः पृथक्। अग्ने कामाय येमिरे। अश्याम् तं कामंमग्ने तवोत्यश्याम् रयिः रयिव:
सुवीरम्। अश्याम् वाजंमभि वाजयन्तोऽश्याम् द्युम्नमजराऽजरन्तो। श्रेष्ठं यविष्ठ भारताऽग्ने
द्युमन्तुमा भर।

वसौ पुरुस्पृहः रयिम्। स श्वितानस्तन्यतू रोचनस्था अजरेभिर्नानंदद्विर्यविष्ठः। यः पांवकः
पुरुतमः पुरुणि पृथून्यग्निरनुयाति भर्वन्। आयुषे विश्वतो दधदयमग्निवरेण्यः। पुनस्ते प्राण
आयंति परा यक्षमः सुवामि ते। आयुर्दा अग्ने हृविषो जुषाणो घृतप्रतीको घृतयौनिरेधि।
घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेवं पुत्रमभिरक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातवेदो विचरणे। अग्ने जनामि सुष्टुतिम्। दिवस्परि प्रथमं
जंज्ञे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयमप्सु नृमणा अजस्मिन्यान एनं जरते
स्वाधीः। शुचिः पावक वन्दोऽग्ने बृहद्विरोचसे। त्वं घृतेभिराहुतः। दृशानो रुक्म उर्वा
व्यद्यौद्वर्मरूपमायुः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतौ अभवद्वयौभिर्यदेन द्यौरजनयसुरेताः।

आ यदिषे नृपतिं तेजु आनुद्वृचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीकै। अग्निः शर्धमनवद्यं युवानः
स्वाधियं जनयसूदयेच। स तेजीयसा मनसा त्वोत उत शिक्ष स्वपत्यस्य शिक्षोः। अग्ने
रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयाम ते सुष्टुतयश्च वस्वः। अग्ने सहन्तुमा भर द्युम्नस्य प्रासहा
रयिम्।

विश्वा यश्चरूपणीरभ्यांसा वाजेषु सासहत्। तमग्ने पृतना सहः रयिः संहस्त आ भर।
त्वः हि सत्यो अद्वृतो दाता वाजस्य गोमतः। उक्षान्त्रोय वशान्त्रोय सोमपृष्ठाय वेधसैः
स्तोमीर्विधेमाग्नयै। वद्मा हि सूनो अस्यद्वासद्वा चक्रे अग्निर्जनुषाऽज्ञमाऽन्नम्। स त्वं न
ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेष्यन्तः।

अग्ने आयूर्षि पवसु आ सुवोर्जमिषि च नः। आरे बांधस्व दुच्छुनाम्। अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोषं रयिं मयिं। अग्ने पावक रेचिषां मन्द्रयां देव जिह्यां। आ देवान् वक्षि यक्षि च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाः इहाऽऽवंह। उपं यज्ञः हविश्च नः। अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः। शुचीं रोचत् आहृतः। उदग्ने शुच्यस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव ज्योतीङ्ग्युर्चयः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०) ॥

(तैतिरीयब्राह्मणे काठके प्रश्नः - २/अनुवाकः - २)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः। त्वः शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्ख्यः। त्वं पूषा विधुतः पांसि नु त्मनां। देवां देवेषु श्रयध्वम्। प्रथमा द्वितीयेषु श्रयध्वम्। द्वितीयास्तुतीयेषु श्रयध्वम्। तृतीयाश्वतुर्थेषु श्रयध्वम्। चतुर्थाः पञ्चमेषु श्रयध्वम्। पञ्चमाः पञ्चेषु श्रयध्वम्॥ पृष्ठाः सप्तमेषु श्रयध्वम्। सप्तमा अष्टमेषु श्रयध्वम्। अष्टमा नवमेषु श्रयध्वम्। नवमा दशमेषु श्रयध्वम्। दशमा एकादशेषु श्रयध्वम्। एकादशा द्वादशेषु श्रयध्वम्। द्वादशास्त्रयोदशेषु श्रयध्वम्। त्रयोदशाश्वतुर्दशेषु श्रयध्वम्। चतुर्दशाः पञ्चदशेषु श्रयध्वम्। पञ्चदशाः पौडशाः सप्तदशेषु श्रयध्वम्॥ पौडशाः सप्तदशेषु श्रयध्वम्। सप्तदशा अष्टादशेषु श्रयध्वम्। अष्टादशा एकान्नविंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नविंशा विंशेषु श्रयध्वम्। विंशा एकविंशेषु श्रयध्वम्। एकविंशा द्वाविंशेषु श्रयध्वम्। द्वाविंशास्त्रयोविंशेषु श्रयध्वम्। त्रयोविंशाश्वतुर्विंशेषु श्रयध्वम्। चतुर्विंशाः पञ्चविंशेषु श्रयध्वम्। पञ्चविंशा: पञ्चिंशेषु श्रयध्वम्॥ पञ्चिंशाः सप्तविंशेषु श्रयध्वम्। सप्तविंशा अष्टाविंशेषु श्रयध्वम्। अष्टाविंशा एकान्नत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नत्रिंशाः त्रिंशास्त्रयोविंशेषु श्रयध्वम्। त्रिंशा एकत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकत्रिंशा द्वात्रिंशेषु श्रयध्वम्। द्वात्रिंशास्त्रयोविंशेषु श्रयध्वम्। देवास्त्रिरेकादशास्त्रयोविंशाः। उत्तरे भवता। उत्तरवत्मान् उत्तरसत्वानः। यत्काम इदं जुहोमि। तन्मे समृद्धयताम्। वयः स्याम् पतयो रयीणाम्। भूर्भुवः स्वः स्वाहा॥

ॐ भूर्भुवस्मुवरोमिति दिग्बन्धः॥ अस्त्राय फट्॥

॥ पञ्चाङ्गम् ॥

हृ॒सः शुचि॒पद्वा॒सुरन्तरिक्ष॒सद्घोता॑ वेदि॒षदति॒र्थिरुरोण॒सत्।
 नृ॒षद्व॒रसद्व॒त्सद्व्यो॑म॒सद्भा॒गो॒जा॑ क्र॒तुजा॑ अ॒द्रिजा॑ क्र॒तं बृ॒हत्॥

प्रतद्विष्णुः स्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः।
 यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा॥

ऋम्बकं यजामहे सुगृन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वरुकमिंव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीयु माऽमृतात्॥

तथसंवितुर्वर्णीमहे। वृयं देवस्य भोजनम्।
 श्रेष्ठं सर्वधातमम्। तुरं भगस्य धीमहि॥

विष्णुर्योनि॑ कल्पयतु। त्वष्टा॑ रूपाणि॑ पिशतु।
 आसिंश्चतु प्रजापतिः। धाता॑ गर्भं दधातु ते॥

॥ अष्टाङ्ग-नमस्काराः ॥

हि॒रण्यगृभः समंवर्तताग्रे॑ भूतस्य॑ जातः॑ पति॒रेकं आसीत्।
 सदांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै॑ देवाय॑ हृविषां विधेम॥
 [उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥१॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा॑ जगतो बूभूवं।
 य ईशे॑ अस्य द्विपदश्चतुष्पदः॑ कस्मै॑ देवाय॑ हृविषां विधेम॥
 [शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥२॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमृतः॑ सुरुचौ॑ वेन आवः।
 सबुद्धियां उपमा अस्य विष्ठाः॑ सुतश्च॑ योनिमसंतश्च॑ विवः॥३॥
 [दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥३॥

मही द्यौः पृथिवीं च न हुमं यज्ञं मिमिक्षताम्।
पिपूतान्नो भरीमभिः॥

[मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥४॥

उपश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा तै मनुतां विष्ठितं जगत्।
स दुन्दुभे सूजूरिन्द्रेण देवैर्दूराहृवीयो अपसेध शत्रून्॥
[वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥५॥

अग्ने नयं सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्।
युयोध्यस्मञ्जुहरणमेनो भूयिष्ठां ते नमं उक्तिं विधेम॥

[पञ्चाम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥६॥

या तै अग्ने रुद्रिया तुनूस्तया नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा॥

[कराभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥७॥

हुमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः।
आत्वा मन्त्राः कविशस्ता वंहन्त्वेना राजन् हृविषां मादयस्व॥

[कर्णाभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥८॥

॥लघुन्यासे श्री-रुद्रध्यानम्॥

अथाऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री-रुद्र रूपं ध्यायेत्।

शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पश्चवक्रकम्।
गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥
नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्।
व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥
कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्।
ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥
वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्।
अमृते नापूतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥

दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्।

नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्।

एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्रवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥लघुन्यासे देवता-स्थापनम्॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वारिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर् वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यो तिष्ठेताम्। कर्णयोरश्चिनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरसि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वज्ञेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अऽग्निर्मै वाचि श्रितः। वाग्घृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (जिह्वा)

वायुर्मै प्राणे श्रितः। प्राणो हृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)

सूर्यो मै चक्षुषि श्रितः। चक्षुरुहृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (नेत्रे)

चन्द्रमा मै मनसि श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः)

दिशो मै श्रोत्रै श्रिताः। श्रोत्र॑ रुहृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)

आपो मै रेतसि श्रिताः। रेतो हृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (गुह्यम्)

पृथिवी मै शरीरे श्रिता। शरीर॑ रुहृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (शरीरम्)

ओषधिवनस्पतयो मै लोमसु श्रिताः। लोमानि हृदये। हृदयं मयिं। अऽहम्‌मृतैः। अऽमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रो मे बले श्रितः। बल॑ हृदये। हृदयं मयि। अहम् मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि। (बाहू)
 पर्जन्यो मे मूर्धि श्रितः। मूर्धा हृदये। हृदयं मयि। अहम् मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः)
 ईशानो मे मन्यौ श्रितः। मन्युरहृदये। हृदयं मयि। अहम् मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)
 आत्मा मे आत्मनि श्रितः। आत्मा हृदये। हृदयं मयि। अहम् मृतैः। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)
 पुनर्म आत्मा पुनरायुरागांत्। पुनः प्राणः पुनराकृतमागांत्। वैश्वानरो रुश्मिभिर्वृथानः।
 अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यज्ञाने संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा मानसेराराधयेत्॥)

॥ आत्मपूजा ॥

आराधितो मनुष्यैस्त्वं सिद्धैर्देवासुरादिभिः।
 आराधयामि भक्त्या त्वाऽनुग्रहाण महेश्वर॥

॥ कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम् ॥

ध्यायेन्निरामयं वस्तुं सर्गस्थितिलयादिकम्।
 निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरम्॥१॥

गङ्गाधरं शशिधरं जटामकुटशोभितम्।
 श्वेतभूतित्रिपुण्ड्रेण विराजितललाटकम्॥२॥
 लोचनत्रयसम्पन्नं स्वर्णकुण्डलशोभितम्।
 स्मेराननं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितम्॥३॥

अक्षमालां सुधाकुम्भं चिन्मयीं मुद्रिकामपि।
 पुस्तकं च भुजैर्दिव्यैर्दधानं पार्वतीपतिम्॥४॥

श्वेताम्बरधरं श्वेतं रक्खिसिंहासनस्थितम्।
 सर्वभीष्टप्रदातारं वटमूलनिवासिनम्॥५॥

वामाङ्गसंस्थितां गौरीं बालार्कायुतसन्निभाम्।
 जपाकुसुमसाहस्रसमानश्रियमीश्वरीम् ।
 सुवर्णरक्खचित्तमकुटेन विराजिताम्॥६॥

ललाटपट्टसंराजत्संलग्नतिलकाश्रिताम् ।
 राजीवायतनेत्रान्तां नीलोत्पलदलेक्षणाम्॥७॥

सन्तसहेमखचित्-ताटङ्गभरणान्विताम्।
 ताम्बूलचर्वणरतरक्तजिह्वाविराजिताम्॥८॥

पताकाभरणोपेतां मुक्ताहारोपशोभिताम्।
 स्वर्णकङ्गणसंयुक्तेश्वर्तुर्भिर्बहुभिर्युताम्॥९॥

सुवर्णरत्नखचित्-काश्चीदामविराजिताम् ।
 कदलीललितस्तम्भ-सत्रिभोरुयुगान्विताम्॥१०॥

श्रिया विराजितपदां भक्तत्राणपरायणाम्।
 अन्योन्याश्लिष्टहृद्घाहू गौरीशङ्करसंज्ञकम्॥११॥

सनातनं परं ब्रह्म परमात्मानमव्ययम्।
 आवाहयामि जगतामीश्वरं परमेश्वरम्॥१२॥

मङ्गलायतनं देवं युवानमति सुन्दरम्।
 ध्यायेत्कल्पतरोर्मूले सुखासीनं सहोमया॥१३॥

आगच्छाऽगच्छ भगवन् देवेश परमेश्वर।
 सच्चिदानन्द भूतेश पार्वतीश नमोऽस्तु ते॥१४॥

॥घोडशोपचार पूजा ॥

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने ब्रह्म्यामुत ते नमः॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। सुद्योजातं प्रपद्यामि।

या त इषुः शिवतंमा शिवं बभूवं ते धनुः। शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। सुद्योजाताय वै नमो नमः। आसनं समर्पयामि॥२॥

या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तुनवा शन्तमया गिरिशन्ता-भिचाँकशीहि॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। भवे भवे नाति भवे भवस्तु माम्। पादयोः पाद्यां समर्पयामि॥३॥

यामिषु गिरिशन्त हस्ते बिभर्यस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हि॒सीः पुरुषं जगत्॥
ॐ ह्रीं नमः शिवाय। भुवोद्भवाय नमः॥ अर्च्य समर्पयामि॥४॥

शिवेन वचंसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथा॑ नः सर्वमिञ्जगद्युक्ष्म॑ सुमना॑ असत्॥ अ॑
ह्रीं नमः शिवाय। वामदेवाय नमः। आचमनीयं समर्पयामि॥५॥

अध्यंवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्। अही॒श्च सर्वाङ्गभय-न्सर्वाश्च यातुधान्यः॥ अ॑
ह्रीं नमः शिवाय। ज्येष्ठाय नमः। मधुपर्कं समर्पयामि॥६॥

असौ यस्तामो अरुण उत बुधः सुमङ्गलः। ये चेमा॑ रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः
संहस्रशोऽवैष्टा॑ हेड ईमहे॥ अ॑ ह्रीं नमः शिवाय। श्रेष्ठाय नमः। स्नानं समर्पयामि।
स्नानानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि॥७॥

असौ योऽवसर्पति नीलंग्रीवो विलोहितः। उतैन॑ गोपा अंदशन्नदशन्नुदहार्यः। उतैन॑
विश्वा॑ भूतानि॑ स दृष्टो मृडयाति नः॥ अ॑ ह्रीं नमः शिवाय। रुद्राय नमः। वस्त्रोत्तरीयं
समर्पयामि॥८॥

नमौ अस्तु नीलंग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषैः। अथो ये अस्यु सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः॥
अ॑ ह्रीं नमः शिवाय। कालाय नमः। यज्ञोपवीताभरणानि समर्पयामि॥९॥

प्र मुञ्च धन्वन्तस्त्वमुभयोरार्लियोर्ज्याम्। याश्च ते हस्त इषवः परा ता भंगवो वप॥ अ॑
ह्रीं नमः शिवाय। कलविकरणाय नमः। दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि
अक्षतान् समर्पयामि॥१०॥

अ॒वतत्यु धनुस्त्व॑ सहस्राक्षु शतैषुधे। निशीर्य॑ शूल्यानां मुखां शिवो नः सुमना॑ भव॥
अ॑ ह्रीं नमः शिवाय। बलविकरणाय नमः। पुष्पैः पूजयामि॥११॥

अ॑ भवाय देवाय नमः। अ॑ शर्वाय देवाय नमः। अ॑ ईशानाय देवाय नमः। अ॑ पशुपतये
देवाय नमः। अ॑ रुद्राय देवाय नमः। अ॑ उग्राय देवाय नमः। अ॑ भीमाय देवाय नमः।
अ॑ महते देवाय नमः॥ अ॑ भवस्य देवस्य पत्वै नमः। अ॑ शर्वस्य देवस्य पत्वै नमः।
अ॑ ईशानस्य देवस्य पत्वै नमः। अ॑ पशुपतेर्देवस्य पत्वै नमः। अ॑ रुद्रस्य देवस्य पत्वै
नमः। अ॑ उग्रस्य देवस्य पत्वै नमः। अ॑ भीमस्य देवस्य पत्वै नमः। अ॑ महतो देवस्य
पत्वै नमः॥

विज्युं धनुः कपुर्दिनो विशल्यो बाणवा॑ उत। अ॒नेशन्नस्येष्व आ॒भुरस्य निषङ्गधिः॥ अ॑

हीं नमः शिवाय। बलाय नमः। धूपमाघ्रापयामि॥१२॥

या तै हेतिर्माद्गुष्टम् हस्ते बूबूवं ते धनुः। तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्षमया परिव्युज॥ ॐ हीं नमः शिवाय। बलप्रमथनाय नमः। अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि॥१३॥

नमस्ते अस्त्वायुधायानातताय धृष्णावौ। उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने॥ ॐ हीं नमः शिवाय। सर्वभूतदमनाय नमः। () निवेदयामि। मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि। अमृतापिधानमसि।

हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि। पादप्रक्षालनं समर्पयामि। निवेदनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि॥१४॥

परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणकु विश्वतः। अथो य इषुधिस्तवाऽरे अस्मन्नि धैहि तम्॥ ॐ हीं नमः शिवाय। मनोन्मनाय नमः। कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि॥१५॥

नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय ऋष्वकाय त्रिपुरान्तकाय त्रिकाञ्चिकालाय कालाञ्चिरुद्राय नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमम्हादेवाय नमः॥ कर्पूरनीराजनं दर्शयामि॥१६॥

॥ रक्षा ॥

बृहस्पामं क्षत्रभृद्वृद्ध वृष्णियं त्रिष्टुभौजः शुभितमुग्रवीरम्। इन्द्रस्तोमैन पश्चदशेन मध्यमिदं वातेन सगरेण रक्ष॥

रक्षां धारयामि॥

॥ श्रीरुद्रनाम त्रिशती ॥

नमो हिरण्यबाहवे नमः। सेनान्ये नमः।
दिशां च पतये नमः। नमो वृक्षेभ्यो नमः।
हरिकेशेभ्यो नमः। पशुनां पतये नमः।
नमः सस्पिञ्चराय नमः। त्विषीमते नमः।
पथीनां पतये नमः। नमो बभूशाय नमः।
विव्याधिने नमः। अन्नानां पतये नमः।

नमो हरिकेशाय नमः। उपवीतिने नमः।
 पृष्ठानां पतये नमः। नमो भूवस्य हेत्यै नमः।
 जगतां पतये नमः। नमो रुद्राय नमः।
 आतताविने नमः। क्षेत्राणां पतये नमः।
 नमः सूताय नमः। अहन्त्याय नमः।
 वनानां पतये नमः। नमो रोहिताय नमः।
 स्थपतये नमः। वृक्षाणां पतये नमः।
 नमो मत्रिणे नमः। वाणिजाय नमः।
 कक्षाणां पतये नमः। नमो भुवन्तये नमः।
 वारिवस्कृताय नमः। ओषधीनां पतये नमः।
 नमं उच्चैर्घोषाय नमः। आकृन्दयते नमः।
 पत्तीनां पतये नमः। नमः कृथ्यवीताय नमः।
 धावते नमः। सत्त्वनां पतये नमः॥

नमः सहमानाय नमः। निव्याधिने नमः।
 आव्याधिनीनां पतये नमः। नमः ककुभाय नमः।
 निषङ्गिणे नमः। स्तेनानां पतये नमः।
 नमो निषङ्गिणे नमः। इषुधिमते नमः।
 तस्कराणां पतये नमः। नमो वश्वते नमः।
 परिवश्वते नमः। स्तायूनां पतये नमः।
 नमो निचेरवे नमः। परिचराय नमः।
 अरण्यानां पतये नमः। नमः सृकाविभ्यो नमः।
 जिघाऽसद्यो नमः। मुष्णातां पतये नमः।
 नमोऽसिमद्यो नमः। नक्तं चरद्यो नमः।
 प्रकृन्तानां पतये नमः। नमं उष्णीषिने नमः।
 गुरिचराय नमः। कुलुश्चानां पतये नमः।
 नम इषुमद्यो नमः। धन्वाविभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमं आतन्वानेभ्यो नमः। प्रतिदधानेभ्यश्च नमः। वो नमः।

नमः आयच्छृङ्खो नमः। विसूजस्यैश्च नमः। वो नमः।
 नमोऽस्यैश्यो नमः। विध्यैश्यश्च नमः। वो नमः।
 नम आसीनेभ्यो नमः। शयानेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः स्वपद्मो नमः। जाग्रैश्यश्च नमः। वो नमः।
 नमस्तिष्ठैश्यो नमः। धावैश्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः सभाभ्यो नमः। सभापतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो अश्वेभ्यो नमः। अश्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥

नम आव्याधिर्नैभ्यो नमः। विविध्यन्तीभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नम उगणाभ्यो नमः। तुङ्हतीभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो गृथेभ्यो नमः। गृथ्सपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो ब्रातैभ्यो नमः। ब्रातपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो गणभ्यो नमः। गणपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो विरूपेभ्यो नमः। विश्वरूपेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो मुहूर्यो नमः। क्षुलकेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो रथिभ्यो नमः। अरथेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो रथेभ्यो नमः। रथपतिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः सेनाभ्यो नमः। सेनानिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः क्षत्तुभ्यो नमः। सुङ्गहीतुभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमस्तक्षेभ्यो नमः। रथकारेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः कुलालेभ्यो नमः। कुमरिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः पुञ्जिष्ठेभ्यो नमः। निषादेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नम इषुकृद्यो नमः। धुन्वकृद्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो मृगयुध्यो नमः। श्वनिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः श्वभ्यो नमः। श्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥

नमो भवायं च नमः। रुद्रायं च नमः।
 नमः शुर्वायं च नमः। पूशुपतये च नमः।

नमो नीलंग्रीवाय च नमः। शितिकण्ठाय च नमः।
 नमः कपर्दिने च नमः। व्युसकेशाय च नमः।
 नमः सहस्राक्षाय च नमः। शतधन्वने च नमः।
 नमो गिरिशाय च नमः। शिपिविष्टाय च नमः।
 नमो मीढुष्टमाय च नमः। इषुमते च नमः।
 नमौ हृस्वाय च नमः। वामनाय च नमः।
 नमौ बृहते च नमः। वर्षीयसे च नमः।
 नमौ वृद्धाय च नमः। संवृद्धने च नमः।
 नमो अग्नियाय च नमः। प्रथमाय च नमः।
 नम आशवे च नमः। अजिराय च नमः।
 नमः शीघ्रियाय च नमः। शीभ्याय च नमः।
 नम ऊर्म्याय च नमः। अवस्वन्याय च नमः।
 नमः स्नोतुस्याय च नमः। द्वीप्याय च नमः॥

नमो उज्जेष्टाय च नमः। कनिष्ठाय च नमः।
 नमः पूर्वजाय च नमः। अपरजाय च नमः।
 नमो मध्यमाय च नमः। अपगल्भाय च नमः।
 नमो जघन्याय च नमः। बुधियाय च नमः।
 नमः सोभ्याय च नमः। प्रतिसर्याय च नमः।
 नमो याम्याय च नमः। क्षेम्याय च नमः।
 नम उर्वर्याय च नमः। खल्याय च नमः।
 नमः श्लोक्याय च नमः। अवसान्याय च नमः।
 नमो वन्याय च नमः। कक्ष्याय च नमः।
 नमः श्रवाय च नमः। प्रतिश्रवाय च नमः।
 नम आशुषेणाय च नमः। आशुरथाय च नमः।
 नमः शूराय च नमः। अवभिन्दते च नमः।
 नमो वर्मिणे च नमः। वर्स्थिने च नमः।
 नमो बिल्मिने च नमः। कवचिने च नमः।

नमः श्रूताय च नमः। श्रृतसेनाय च नमः॥

नमो दुन्दुभ्याय च नमः। आहूनन्याय च नमः।

नमो धृष्णवे च नमः। प्रमुशाय च नमः।

नमो दूताय च नमः। प्रहिताय च नमः।

नमो निषुक्षिणे च नमः। इषुधिमते च नमः।

नमस्तीक्ष्णेषवे च नमः। आयुधिने च नमः।

नमः स्वायुधाय च नमः। सुधन्वने च नमः।

नमः सुत्याय च नमः। पथ्याय च नमः।

नमः काट्याय च नमः। नीप्याय च नमः।

नमः सूद्याय च नमः। सरस्याय च नमः।

नमो नाद्याय च नमः। वैशान्ताय च नमः।

नमः कूप्याय च नमः। अवृट्याय च नमः।

नमो वर्ष्याय च नमः। अवर्ष्याय च नमः।

नमो मेघ्याय च नमः। विद्युत्याय च नमः।

नम ईधियाय च नमः। आतप्याय च नमः।

नमो वात्याय च नमः। रेष्मियाय च नमः।

नमो वास्तुव्याय च नमः। वास्तुपाय च नमः॥

नमः सोमाय च नमः। रुद्राय च नमः।

नमस्ताप्राय च नमः। अरुणाय च नमः।

नमः शङ्काय च नमः। पशुपतये च नमः।

नम उग्राय च नमः। भीमाय च नमः।

नमो अग्रेवधाय च नमः। दूरेवधाय च नमः।

नमो हृत्रे च नमः। हर्नीयसे च नमः।

नमो वृक्षेभ्यो नमः। हरिकेशेभ्यो नमः।

नमस्ताराय नमः। नमः शम्भवे च नमः।

मयोभवे च नमः। नमः शङ्कराय च नमः।

मयुस्कराय च नमः। नमः शिवाय च नमः।
 शिवतंराय च नमः। नमस्तीर्थ्याय च नमः।
 कूल्याय च नमः। नमः पार्याय च नमः।
 अवार्याय च नमः। नमः प्रतरणाय च नमः।
 उत्तरणाय च नमः। नम आतार्याय च नमः।
 आलाद्याय च नमः। नमः शष्प्याय च नमः।
 फेन्याय च नमः। नमः सिक्त्याय च नमः।
 प्रवाह्याय च नमः॥

नम इरिण्याय च नमः। प्रपथ्याय च नमः।
 नमः किंशिलाय च नमः। क्षयणाय च नमः।
 नमः कपर्दिनै च नमः। पुलस्तये च नमः।
 नमो गोष्ठ्याय च नमः। गृह्याय च नमः।
 नमस्तल्प्याय च नमः। गेह्याय च नमः।
 नमः काट्याय च नमः। गहुरेष्ठाय च नमः।
 नमो हृदय्याय च नमः। निवेष्याय च नमः।
 नमः पासव्याय च नमः। रजस्याय च नमः।
 नमः शुष्क्याय च नमः। हुरित्याय च नमः।
 नमो लोप्याय च नमः। उल्प्याय च नमः।
 नम ऊर्ब्याय च नमः। सूर्याय च नमः।
 नमः पर्णाय च नमः। पर्णशद्याय च नमः।
 नमोऽपगुरमाणाय च नमः। अभिघ्रते च नमः।
 नम आखिखदते च नमः। प्रखिखदते च नमः। नमो वो नमः।
 किरिकेभ्यो नमः। देवानाऽहृदयेभ्यो नमः।
 नमो विक्षीणकेभ्यो नमः। नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः।
 नम आनिरहुतेभ्यो नमः। नम आमीवत्केभ्यो नमः।

॥ प्रदक्षिणम् ॥

द्रापे अन्धं सस्पते दरिंद्रिनीलं लोहित। एषां पुरुषाणामेषां पंशुनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं
चनाऽऽमत्॥ या तै रुद्र शिवा तनुः शिवा विश्वाहं भेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी तया
नो मृड जीवसे॥ इमाऽ रुद्राय तवसे कपुर्दिनै क्षयद्वीराय प्रभरामहे मुतिम्॥ यथा नः
शमसंहिपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि
क्षयद्वीराय नमंसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायुजे पिता तदंश्याम तवं रुद्र प्रणीतौ॥
मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा नु उक्षन्तमुत मा ने उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं
मोत मातरं प्रिया मा नस्तुनुवौ रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो
गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीरहुविष्मन्तो नमंसा विधेम
ते॥ आरात्तै गोप्त उत पूरुषप्ते क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे तै अस्तु। रक्षां च नो अधिं च देव
ब्रूह्यधां च नुः शर्म यच्छ द्विबरहाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तुसदं युवांनं मृगं न भीममुपहृतुमुग्रम्।
मृडा जंरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्तै अस्मन्निवंपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिवृणकु
परि त्वेषस्य दुर्मितिरंघायोः। अव स्थिरा मुघवन्द्यस्तनुष्व मीढ़स्तोकाय तनयाय मृडय॥
मीढुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। परमे वृक्ष आयुर्घं निधाय कृत्ति वसानु आ
चरं पिनांकं विभ्रदा गंहि॥ विकिरिद विलोहितु नमंस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सुहस्रं
हेतयोऽन्यमस्मन्निवंपन्तु ताः॥ सुहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशानो भगवः
पराचीना मुखां कृधि॥ प्रदक्षिणं कृत्वा॥

॥ नमस्कारः ॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषां सहस्रयोजुनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१॥

अस्मिन् मंहत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधिं। तेषां सहस्रयोजुनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री-
महादेवादिभ्यो नमः॥२॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः। तेषां सहस्रयोजुनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥३॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवं रुद्रा उपश्रिताः। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥४॥

ये वृक्षेषु सस्पिङ्गरा नीलंग्रीवा विलोहिताः। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥५॥

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपुर्दिनः। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि। श्री-
महादेवादिभ्यो नमः॥६॥

ये अन्नेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबतो जनान्। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि। श्री-
महादेवादिभ्यो नमः॥७॥

ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा युव्युधः। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि। श्री-
महादेवादिभ्यो नमः॥८॥

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सूकावन्तो निषङ्गिणः। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि। श्री-
महादेवादिभ्यो नमः॥९॥

य एतावन्तश्च भूयां सश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे। तेषां सहस्रयोजने ऽवृधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१०॥

नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामन्नमिष्वस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशो-
दीचीर्दशोर्धार्वास्तेभ्यो नमस्ते नौ मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥११॥

नमो रुद्रेभ्यो ये ऽन्तरिक्षे येषां वात इषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशो-
दीचीर्दशोर्धार्वास्तेभ्यो नमस्ते नौ मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१२॥

नमो रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वरुषमिष्वस्तेभ्यो दश प्राचीर्दशं दक्षिणा दशं प्रतीचीर्दशो-
दीचीर्दशोर्धार्वास्तेभ्यो नमस्ते नौ मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१३॥

नमस्कारान् कृत्वा॥

॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना ॥

अग्राविष्णू सूजोपसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युमैर्वाजेभिरागतम्॥ वाजंश्च मे प्रसवश्च मे प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरंश्च मे श्लोकंश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म् आर्द्धतं च मे वाकं मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म् ओजंश्च मे सहश्च म् आयुश्च मे जरा च म् आत्मा च मे तुनश्च मे शर्मं च मे वर्मं च मे द्वजानि च मेऽस्थानि च मे परूङ्घि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्येष्ठं च म् आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भासंश्च मेऽसंश्च मेऽसंश्च मे जेमा च मे महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वृष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगत्त्वं च मे धनं च मे वशंश्च मे त्विषिंश्च मे क्रीडा च मे मोदंश्च मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे भविष्यत्वं च मे सुगं च मे सुपथं च म् ऋद्धिश्च मे क्रुसं च मे कूसिंश्च मे मृतिश्च मे सुमृतिश्च मे॥२॥

शं च मे मयंश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामंश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयंश्च मे वस्यंश्च मे यशोश्च मे भगवंश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमंश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महंश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्वं मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च म् क्रतं च मेऽमृतं च मेऽयृद्धम् च मेऽनामयच मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

ऊर्कं मे सूनूता च मे पयंश्च मे रसंश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिंश्च मे सर्पीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म् औद्धिद्वयं च मे रयिश्च मे रायंश्च मे पृष्ठं च मे पुष्टिश्च मे विभुं च मे प्रभुं च मे बुहुं च मे भूयंश्च मे पूर्णं च मे पूर्णितरं च मेऽक्षीतिश्च मे कूर्यवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे व्रीहयंश्च मे यवांश्च मे माषांश्च मे तिलांश्च मे मुद्राश्च मे खल्वांश्च मे गोधूमांश्च मे मुसुरांश्च मे प्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे श्यामाकांश्च मे नीवारांश्च मे॥४॥

अश्मा च मे मृतिका च मे गिरयंश्च मे पर्वताश्च मे सिक्ताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मेऽयंश्च मे सीसं च मे त्रपुंश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च म् आपंश्च मे वीरुधंश्च

म् ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च मेऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्वं मे पशवं आरण्याश्वं यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसुं च मे वसुतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च मेर्थश्च म् एमश्च म् इतिश्च मे गतिश्च मे॥५॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे धाता च म इन्द्रश्च मे विष्णुश्च म इन्द्रश्च मे ऋश्चिनौ च म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च मे उत्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्धा च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च मे॥६॥

अ॒शुश्रूं मे रश्मिश्च मे दौ॒यश्च मे अधिपतिश्च म उपा॑शुश्रूं मे उत्तर्यामश्च म ऐन्द्रवायवश्च मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्थी च म आग्रयणश्च मे वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च म ऋतुग्रहाश्च मे उत्तिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्नश्च मे वैश्वदेवश्च मे मरुत्वतीयाश्च मे माहृन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पौष्णश्च मे पालीवतश्च मे हारियोजनश्च मे॥७॥

इ॒धश्च मे बर्हिश्च मे वेदिश्च मे धिष्णियाश्च मे सुचश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च मे स्वरवश्च म उपरवाश्च मे अधिषवं च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे पूतभृत्यं च म आधवनीयश्च म आग्नीध्रं च मे हविर्धनं च मे गृहाश्च मे सदश्च मे पुरोडाशाश्च मे पचताश्च मे उवभृतश्च मे स्वगाकारश्च मे॥८॥

अग्निश्च मे घर्मश्च मे दिक्शं मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मे उष्ममेधश्च मे पृथिवी च मे उदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्ररीरङ्गुलयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्तामुक्तं मे सामं च मे स्तोमश्च मे यज्ञश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्च मे ब्रूतं च मे उत्तोरणात्रयोर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेताम्॥९॥

गर्भाश्च मे वथसाश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवी च मे दित्यवाच्च मे दित्यौही च मे पश्चाविश्च मे पश्चावी च मे त्रिवृथ्मश्च मे त्रिवृथ्मा च मे तुर्यवाच्च मे तुर्यौही च मे पष्ठवाच्च मे पष्ठौही च म उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च मे वेहच्च मे उत्तम्भां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां

श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो
यज्ञेन कल्पताम्॥१०॥

एकां च मे तिसश्च मे पञ्चं च मे सप्तं च मे नवं च म् एकादशं च मे त्रयोदशं च मे पञ्चदशं
च मे सप्तदशं च मे नवदशं च म् एकविंशतिश्च मे त्रयविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च
मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च म् एकत्रिंशत्त्वं मे त्रयस्त्रिंशत्त्वं मे चतुर्सश्च मे दृष्टै
चं मे द्वादशं च मे षोडशं च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मे दृष्टाविंशतिश्च मे
द्वात्रिंशत्त्वं मे षट्द्विंशत्त्वं मे चत्वारिंशत्त्वं मे चतुर्शत्वारिंशत्त्वं मे दृष्टाचत्वारिंशत्त्वं मे
वाजंश्च प्रसुवश्चापि जश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्चिन्यश्चाऽन्त्यायुनश्चान्त्यश्च भौवनश्च
भूवनश्चाधिपतिश्च॥११॥

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

इडा देवहूर्मनुर्यज्ञनीर्बृहस्पतिरुक्थामदानि शः सिषुपद्विष्वेदवाः सूक्तवाचः पृथिवि मातृमा
मां हि सीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं वदिष्यामि मधुं मर्तीं देवेभ्यो
वाचमुद्यासः शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तु मां देवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु॥
॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

तत्पुरुषाय विद्धहै महादेवाय धीमहि।

तत्रो रुद्रः प्रचोदयात्॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो मै अस्तु
सदाशिवोम्॥

तत्पुरुषाय विद्धहै महादेवाय धीमहि।

तत्रो रुद्रः प्रचोदयात्॥ (दशवारं जपेत्।)

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

॥ प्रार्थना ॥

॥ श्रीरुद्रजपः ॥

अस्य श्री-रुद्राध्याय-प्रश्न-महामत्रस्य। अघोर कृषिः।
 अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता॥
 नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः।
 महादेवायेति कीलकम्।
 श्री-साम्बसदाशीवप्रसादसिद्धर्थे जपे विनियोगः॥

॥ करन्यासः ॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।
 दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः।
 चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः।
 निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः।
 ज्योतिष्ठोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः।
 सर्वक्रत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥ अङ्गन्यासः ॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः।
 दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा।
 चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्।
 निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं।
 ज्योतिष्ठोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्।
 सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्।
 भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ ध्यानम् ॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत्
ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णन्दु-वान्तामृतैः।
अस्तोकापूतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन्
ध्यायेदीप्तिसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिश्चेच्छिवम्॥

ब्रह्माण्ड-व्यास-देहा भसित-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः
कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः।
ऋक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः
रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥
॥ पञ्चपूजा ॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।

हं आकाशात्मने पूष्यैः पूजयामि।

यं वाय्वात्मने धूपमाघ्रापयामि।

रं अग्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।

वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि।

सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गणानां त्वा गणपतिः हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पतु आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद् सादनम्॥

ॐ महागणपतये नमः॥

शं च मे मयंश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामंश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयंश्च
मे वस्यंश्च मे यशंश्च मे भगंश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धृता च मे क्षेमंश्च मे
धृतिंश्च मे विश्वं च मे महंश्च मे सुविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूक्ष्मं मे प्रसूक्ष्मं मे सीरं च
मे लुयश्च मे ऋतं च मे ऽमृतं च मे ऽयक्षमं च मे ऽनामयच्च मे जीवातुंश्च मे दीर्घायुत्वं
च मे ऽनमित्रं च मे ऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्ववे नमः। ...
 अभिषेकः—प्रथमं गन्धतोयं च

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उवरुकमिव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अग्नाविष्णु सजोपसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युमैर्वर्जेभिरागतम्॥ वाजंश्च मे प्रसुवश्च मे
 प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरंश्च मे क्षोकंश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च
 मे ऊयोतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म् आधीतं
 च मे वाक् मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षंश्च मे बलं च म् ओजंश्च मे सहश्च म्
 आयुश्च मे जरा च म् आत्मा च मे तनुश्च मे शर्मं च मे वर्मं च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि
 च मे परूपंषि च मे शरीराणि च मे॥१॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विधाधियो रुद्रो महर्षिः।
 हिरण्यगर्भं पश्यत जायमानः स नौ देवः शुभया स्मृत्या संयुनकु॥
 अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
महादेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्वं नमः। ...
 अभिषेकः—द्वितीयं पञ्चगव्यकम्।

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

ज्येष्ठं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्वं मे भासंश्व मेऽसंश्व मेऽसंश्व मे जेमा च मे महिमा
 च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वृष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्व मे सत्यं
 च मे श्रद्धा च मे जगत्त्वं च मे धनं च मे वशंश्व मे त्विषिंश्व मे क्रीडा च मे मोदश्व मे जातं
 च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं च मे
 भविष्यत्वं च मे सुगं च मे सुपर्थं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्व मे कृसं च मे कृसिंश्व मे मतिश्व
 मे सुमुतिश्व मे॥२॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

यस्मात्परं नापरमस्ति किञ्चिद्यस्मान्नार्णीयो न ज्यायोऽस्ति कश्चित्।
 वृक्ष इव स्तब्यो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥
 अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
शिवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥२॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। ...
 अभिषेकः—पश्चामृतं तृतीयं स्यात्

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

श च मे मयंश मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामंश मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे श्रेयंश
 मे वस्यंश मे यशंश मे भगवंश मे द्रविणं च मे यन्ता च च मे धर्ता च च मे क्षेमंश मे धृतिश्च
 मे विश्वं च मे महंश मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयंश्च म
 ऋतं च मे ऽमृतं च मेऽयक्षमं च मेऽनामयच्च मे जीवातुंश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च
 मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानशुः।
 परेण नाकं निहितं गुहायां विभ्राजदेतद्यतयो विशान्ति॥
 अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
श्री-रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥३॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। ...
 अभिषेकः—घृतस्नानं चतुर्थकम्॥

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उवरुकमिव बन्धनामृत्योमुक्षीय माऽमृतात्॥

ऊर्क्ष मे सूनृता च मे पयंश मे रसंश मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिंश मे सर्पीतिश मे कृषिश मे वृष्टिश मे जैत्रं च मे औद्दिद्यं च मे रयिश मे रायंश मे पृष्ठं च मे पुष्टिश मे विभुं च मे प्रभुं च मे बुहुं च मे भूयंश मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मे ऽक्षितिश मे कूयंवाश मे ऽन्नं च मे ऽक्षुच मे व्रीहयंश मे यवांश मे माषांश मे तिलांश मे मुद्राश मे खल्वांश मे गोधूमांश मे मुसुरांश मे प्रियंवश मे ऽणवश मे श्यामकांश मे नैवारांश मे॥४॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।

नीराजनम्—

वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थाः सन्नास योगाद्यतयः शुद्धसत्त्वाः।
 ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे॥
 अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
शङ्करः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥४॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्ववे नमः। ...
 अभिषेकः—पञ्चमं पयसा स्नानं

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उवरुकमिव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अश्मा च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिक्ताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं
 च मेऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च मे आपश्च मे वीरुधयश्च
 मे ओषधयश्च मे कृष्टपुच्यं च मेऽकृष्टपुच्यं च मे ग्राम्याश्च मे पशवं आरण्याश्च यज्ञेन
 कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसुं च मे वसुतिश्च मे कर्म च मे
 शक्तिश्च मेऽर्थश्च मे एमश्च मे इतिश्च मे गतिश्च मे॥५॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—
 दुहुं विपापं परमेऽश्मभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसुङ्गस्थम्।
 तत्रापि दुहं गुगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितुव्यम्॥
 अनेन पञ्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
नीललोहितः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥५॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्ववे नमः। ...
 अभिषेकः—दधिस्नानं तु पष्ठकम्।

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगुन्मिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अग्निश्च म इन्द्रश्च मे सोमश्च म इन्द्रश्च मे सविता च म इन्द्रश्च मे सरस्वती च म इन्द्रश्च मे पूषा च म इन्द्रश्च मे बृहस्पतिश्च म इन्द्रश्च मे मित्रश्च म इन्द्रश्च मे वरुणश्च म इन्द्रश्च मे त्वष्टा च म इन्द्रश्च मे धाता च म इन्द्रश्च मे विष्णुश्च म इन्द्रश्च मेऽश्विनौ च म इन्द्रश्च मे मरुतश्च म इन्द्रश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रश्च मे पृथिवी च म इन्द्रश्च मेऽन्तरिक्षं च म इन्द्रश्च मे द्यौश्च म इन्द्रश्च मे दिशश्च म इन्द्रश्च मे मूर्धा च म इन्द्रश्च मे प्रजापतिश्च म इन्द्रश्च मे॥६॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।

नीराजनम्—

यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः।
 तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वरः॥
 अनेन पष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
ईशानः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥६॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। ...
 अभिषेकः—सप्तमं मधुना स्नानम्

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वरुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अऽशुश्रृं मे रश्मिश्च मेऽदायश्च मेऽधिपतिश्च म उपाऽशुश्रृं मेऽन्तर्यामश्च म ऐन्द्रवायवश्च
 मे मैत्रावरुणश्च म आश्विनश्च मे प्रतिप्रस्थानश्च मे शुक्रश्च मे मन्त्री च म आग्रयुणश्च मे
 वैश्वदेवश्च मे ध्रुवश्च मे वैश्वानरश्च मे क्रतुग्रहाश्च मेऽतिग्राह्याश्च म ऐन्द्राग्नश्च मे वैश्वदेवश्च
 मे मरुत्वतीयाश्च मे माहेन्द्रश्च म आदित्यश्च मे सावित्रश्च मे सारस्वतश्च मे पौर्णाश्च मे
 पालीवृतश्च मे हारियोजनश्च मे॥७॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।
 भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः॥
 अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
विजयः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥७॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। ...
 अभिषेकः—इक्षुसारमथाष्टमम्॥

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिंव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

इधमश्च मे बहिंश्च मे वेदिंश्च मे धिण्याश्च मे सुचंश्च मे चमसाश्च मे ग्रावाणश्च मे स्वरंवश्च
 म उपरवाश्च मेऽधिष्ठवं च मे द्रोणकलशश्च मे वायव्यानि च मे पूतभृच्च म आधवनीयश्च
 म आग्नींग्रं च मे हविर्धानं च मे गृहाश्च मे सदंश्च मे पुरोडाशाश्च मे पञ्चताश्च मेऽवभृथश्च
 मे स्वगाकारश्च मे॥८॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय
 नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो
 मनोन्मनाय नमः॥

अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 भीमः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥८॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। ...
 अभिषेकः—नवमं फलसारं च

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

अग्निश्च मे घर्मश्च मेऽकश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मेऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्तरीरङ्गुलयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्तामृक्षं मे सामं च मे स्तोमश्च मे यजुश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्च मे ब्रूतं च मेऽहोरात्रयैर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेताम्॥९॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—
 अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरतरेभ्यः।
 सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥
 अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 देवदेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥९॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥
 नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्ववे नमः। ...
 अभिषेकः—दशमं नालिकेरकम्।

...
 त्र्यम्बकं यजामहे सुगृन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वरुकमिव बन्धनामृत्योमुक्षीय माऽमृतात्॥

गर्भाश्च मे वथ्साश्च मे त्र्यविश्व मे त्र्यवी च मे दित्यवाच्च मे दित्यौही च मे पश्चाविश्व मे
 पश्चावी च मे त्रिवथ्सश्च मे त्रिवथ्सा च मे तुर्यवाच्च मे तुर्यौही च मे पष्ठवाच्च मे पष्ठौही च
 म उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च मे वेहच्च मेऽनङ्गां च मे धेनुश्च म आयुरर्यज्ञेन कल्पतां
 प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुरर्यज्ञेन कल्पतां
 श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो
 यज्ञेन कल्पताम्॥१०॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।
 नीराजनम्—

तत्पुरुषाय विद्धहे महादेवाय धीमहि। तत्रो रुद्रः प्रचोदयात्॥
 अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
 भवोद्भवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१०॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इष्ववे नमः। ...

अभिषेकः—एकादशं गन्धतोयं द्वादशं तीर्थमुच्यते॥

...

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव बन्धनामृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अफ्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षर्यति भेषजस्य।

(ऋक्) यक्षवामहे सौमनसायं रुद्रं नर्माभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः। अयं मै विश्वभैषजोऽयं शिवाभिर्मर्शनः॥

ये तै सुहस्तमयुतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य मायया सर्वानवं यजामहे। मृत्यवे स्वाहा॑ मृत्यवे स्वाहा॑॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि। प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायुस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि॥

एकां च मे तिसश्च मे पश्चं च मे सूप चं मे नवं च म् एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवंदश च म् एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च म् एकत्रिंशत्त्वा मे त्रयस्त्रिंशत्त्वा मे चतुर्सश्च मेऽष्टौ चं मे द्वादश च मे पोडंश च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशत्त्वा मे षट्ट्रिंशत्त्वा मे चत्वारिंशत्त्वा मे चतुर्शत्वारिंशत्त्वा मेऽष्टाचत्वारिंशत्त्वा मे वाजंश्च प्रसवश्चापि जश्च क्रतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्रियश्चाऽन्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च॥११॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्। कर्पूरताम्बूलम्।

नीराजनम्—

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मां शिवो मै अस्तु सदाशिवोम्॥

अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः
आदित्यात्मकः श्री-रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥११॥

[इडा॑ देव॒हूर्मनु॑यज्ञनीर्बृह॒स्पति॑रुकथा॒मदानि॑ शऽसि॒षद्विश्व॑देवा॒ः सू॒क्तवाच॑ः पृथिवि॑ मात॒र्मा॑ मा॑ हि॒सौ॒र्मधु॑ मनिष्ये॑ मधु॑ जनिष्ये॑ मधु॑ वक्ष्यामि॑ मधु॑ वदिष्यामि॑ मधु॑मतीं॑ देवेभ्यो॑ वाचंमुद्यासऽ॑ शुश्रूषेण्यां॑ मनुष्य॑भ्यस्तं॑ मा॑ देवा॑ अवन्तु॑ शोभायै॑ पितरोऽनु॑मदन्तु॥]

॥ॐ॑ शान्ति॑ः शान्ति॑ः शान्ति॑ः॥

generated on February 22, 2026

Downloaded from <http://stotrasamhita.github.io> | StotraSamhita | Credits